

Інформація про Реєстр збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України¹

Історія створення Реєстру

Реєстр збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України («Реєстр»), є першим етапом міжнародного компенсаційного механізму, що покликаний забезпечити відповідальність держави-агресора за шкоду, заподіяну внаслідок війни проти України.

Ідею створення Реєстру було покладено в Резолюції ООН A/RES/ES-11/5 «Сприяння здійсненню правового захисту і забезпечення відшкодування шкоди у зв'язку з агресією проти України» від 14 листопада 2022 року, в якій було рекомендовано державам-членам ООН у співпраці з Україною створити міжнародний реєстр збитків, який слугував би для фіксації в документальній формі доказів та інформації про заяви щодо збитків, втрат або шкоди, завданих усім постраждалим фізичним та юридичним особам, а також державі Україна, в результаті міжнародно-протиправних дій Російської Федерації в Україні або проти неї, а також для сприяння та координації збору доказів.

Як результат, 12 травня 2023 року Комітет Міністрів Ради Європи ухвалив Резолюцію CM/Res(2023)3 про встановлення Розширеної часткової угоди про Реєстр збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України, якою було створено Реєстр.

Реєстр було створено як платформу для міжурядового співробітництва, яка діє в інституційних рамках Ради Європи. Його створення стало можливим завдяки активній позиції Уряду України, що знайшла підтримку міжнародної спільноти.

8 листопада 2023 року Верховна Рада України ухвалила Закон, яким Україна приєдналася до Часткової розширеної угоди.

Членство в Реєстрі

Членство в Реєстрі є відкритим як для держав-членів Ради Європи, так і для держав, що не є її членами. На сьогоднішній день до Реєстру приєдналися 43 держави та Європейський Союз. Всього Реєстр налічує 41 Учасників та 3 Асоційованих члена.

Оскільки Реєстр прагне набути глобального членства, будь-держава, яка проголосувала за Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН A/RES/ES-11/5, може приєднатися до Реєстру як Учасник або Асоційований член, повідомивши про свій намір Генерального секретаря Ради Європи. Будь-яка інша держава може приєднатися до Реєстру за умови схвалення такого приєднання Конференцією Учасників.

Мандат, функції та основні завдання Реєстру

Реєстр слугує для документального обліку доказів та інформації, що стосуються заяв про відшкодування збитків, втрат чи шкоди, завданих 24 лютого 2022 року або пізніше на території України в межах її міжнародно-визнаних кордонів, включаючи її територіальні води, всім зацікавленим фізичним і юридичним особам, а також державі Україна, включаючи її регіональні та місцеві органи влади, державні чи підконтрольні установи, міжнародно-протиправними діями Російської Федерації в Україні або проти України.

Зокрема, Реєстр приймає та обробляє інформацію, що стосується заяв про відшкодування збитків та доказів; категоризує, класифікує та систематизує такі заяви,

¹ Інформація станом на 16.04.2025.

оцінює та визначає прийнятність заяв для включення до Реєстру та реєструє прийнятні заяви з метою їх майбутнього розгляду та винесення рішення.

Крім того, Реєстр співпрацює з відповідними національними та міжнародними партнерами з метою сприяння та координації збору доказів завданих збитків, втрат чи шкоди, спричинених міжнародно-протиправними діями Російської Федерації в Україні або проти України.

Слід наголосити, що Реєстр не має жодних юрисдикційних функцій щодо винесення рішень стосовно заяв, включаючи визначення відповідальності та присудження будь-яких виплат чи компенсацій. У ньому лише реєструються прийнятні заяви для подальшого розгляду та оцінки. Іншими словами, Реєстр не розглядає та не оцінює отримані заяви по суті і не встановлює вартість збитків чи призначає будь-які виплати.

Подальший розгляд та оцінка суті прийнятних заяв, внесених до Реєстру, буде функцією майбутнього міжнародного компенсаційного механізму, який буде створено окремим міжнародним інструментом. При цьому Реєстр є лише першим кроком на шляху до такого механізму.

На сьогодні відбулося чотири підготовчих зустрічі щодо міжнародного інструменту зі створення компенсаційної комісії для України, остання з яких - з 28 по 30 січня 2025 року в Гаазі, на якій взяли участь представники понад 50 держав.

24-26 березня 2025 року у Гаазі відбулося перше засідання Міжурядового переговорного комітету з укладення Міжнародної угоди про створення Компенсаційної комісії для України. Комісія матиме мандат розглядати заяви про компенсацію збитків, які зараз подаються до Реєстру, та визначати розмір компенсації у кожному конкретному випадку.

Створення компенсаційної комісії отримало широку міжнародну підтримку. Обговорення та висновки 4-ї підготовчої зустрічі є важливим кроком на шляху до формальних переговорів, спрямованих на створення надійного механізму для розгляду заяв про відшкодування шкоди, спричиненої агресією Російської Федерації проти України. Цей значний поступ підкреслює непохитну відданість міжнародної спільноти зусиллям щодо притягнення винних до відповідальності та забезпечення відшкодування збитків Україні.

Структура управління Реєстром

Реєстр має наступну структуру:

- Конференція Учасників є найвищим керівним органом Реєстру, який несе повну відповідальність за виконання мандату Реєстру;
- Рада несе загальну відповідальність за виконання функцій Реєстру та визначає прийнятність заяв з метою їх внесення до Реєстру;
- Секретаріат, очолюваний Виконавчим директором, здійснює керівництво повсякденною діяльністю Реєстру, обробляє заяви та направляє їх Раді з рекомендаціями щодо розгляду та прийняття рішення. Виконавчим директором Реєстру є пан Маркіян Ключковський.

Штаб-квартира Реєстру знаходиться в м. Гаага (Нідерланди).

Реєстр також має Київський офіс, який підтримує зв'язок з Урядом України та відіграє центральну роль у підвищенні обізнаності потенційних заявників та громадськості в Україні щодо мети Реєстру та процедури подання заяв. Очолює офіс пані Ганна Христова.

Восени 2024 року Реєстр започаткував Координаційну платформу для співпраці з громадянським суспільством, з метою консолідації зусиль щодо інформування

постраждалих про Реєстр та підтримки заявників з боку правозахисної спільноти у процесі подання заяв про відшкодування збитків від російської агресії.

Підхід, орієнтований на постраждалих

Керуючись Ризькими принципами, у своїй діяльності Реєстр дотримується підходу, орієнтованого на постраждалих. Цей підхід підкреслює важливість визнання та задоволення потреб і прав постраждалих від російської агресії проти України, забезпечуючи, щоб їхні голоси були почуті, а їхній досвід врахований у процесі збору заяв про відшкодування збитків.

Документи Реєстру

Основними документами Реєстру є: Статут Реєстру; Правила подання, обробки та внесення Заяв; Категорії Заяв, які можуть бути внесені до Реєстру; затверджені Реєстром форми та правила подання окремих категорій заяв; тощо.

Ці та інші документи можна знайти на веб-сайті Реєстру: <https://rd4u.coe.int/uk/documents>.

Прийнятність заяв, їх подання та внесення до Реєстру

Для того, щоб заяву було внесено до Реєстру, вона повинна відповідати трьом критеріям прийнятності, що містяться в Статуті Реєстру. Так, заяви мають бути подані стосовно збитків, втрат чи шкоди, які були завдані: (i) 24 лютого 2022 року або пізніше; (ii) на території України в її міжнародно-визнаних кордонах, включаючи територіальні води; (iii) міжнародно-протиправними діями Російської Федерації в Україні або проти України.

Подання заяв до Реєстру здійснюється заявниками виключно через веб-портал «Дія», що забезпечує спрощений та доступний спосіб подання заяв до Реєстру. У майбутньому заяви від фізичних осіб можна буде подати також через центри надання адміністративних послуг.

Жодної плати за подання заяви до Реєстру не стягується та не передбачається в майбутньому.

Більш детальні інструкції та роз'яснення про те, як подати заяву до Реєстру, можна знайти на веб-сайті Реєстру: <https://rd4u.coe.int/uk/claims-and-process>.

Прийнятні заяви вносяться до Реєстру. Рада Реєстру вже винесла низку рішень щодо внесення заяв до Реєстру, що є важливим кроком у забезпеченні справедливості у зв'язку з агресією Російської Федерації проти України.

Категорії заяв, які можуть бути подані до Реєстру

Реєстром затверджено перелік із 43 категорій заяв, які можуть бути внесені до Реєстру. Зокрема, заяви до Реєстру можна поділити на три основні групи:

- заяви з боку фізичних осіб (група А): заяви, пов'язані з вимушеним переміщенням; заяви, пов'язані з порушенням особистої недоторканності; заяви, пов'язані з втратою майна, доходу або засобів до існування; та заяви, пов'язані зі втратою доступу до державних послуг);
- заяви з боку держави Україна (група В): пошкодження або знищення майна; пошкодження, знищення або втрата об'єктів чи будівель, які належать до культурних цінностей; шкода навколишньому середовищу та природним ресурсам; державні гуманітарні витрати на підтримку постраждалого населення; та розмінування та очищення від нерозірваних боєприпасів); та
- заяви з боку юридичних осіб (група С: крім тих, що входять до групи В): пошкодження або знищення майна; пошкодження, знищення або втрата об'єктів чи будівель, які

належать до культурних цінностей; збитки бізнесу та інші економічні втрати; та гуманітарні витрати).

Категорії заяв можуть змінюватися та/або уточнюватися.

Для кожної категорії заяв розроблено та затверджено форму та правила подання заяви, з якими можна ознайомитися на веб-сайті Реєстру: <https://rd4u.coe.int/uk/documents>.

Категорії заяв, відкриті на сьогодні для подання

Як зазначалося вище, заяви до Реєстру подаються виключно через веб-портал «Дія». Наразі в «Дії» відкрито технічну можливість для подання заяв до Реєстру в таких категоріях: вимушене внутрішнє переміщення (A1.1); смерть/зникнення безвісти близького члена сім'ї (A2.1/A2.2); серйозні тілесні ушкодження (A2.3); сексуальне насильство (A2.4); катування або нелюдські чи такі, що принижують гідність, види поведження або покарання (A2.5); позбавлення свободи (A2.6); примусова праця або служба (A2.7); та пошкодження або знищення житлового нерухомого майна (A3.1).

Так, заяви в категорії A1.1 можуть бути подані щодо вимушеного переміщення на території України в межах її міжнародно-визнаних кордонів, 24 лютого 2022 року або після цієї дати, спричиненим міжнародно-протиправними діями Російської Федерації в Україні або проти неї. Заяви в цій категорії стосуються безпосередньо факту вимушеного внутрішнього переміщення. Заяви щодо матеріальних наслідків переміщення подаються в інших відповідних категоріях.

Заяви в категоріях A2.1 та A2.2, відповідно, призначені для заяв, пов'язаних з душевним болем та стражданнями (тобто, моральної шкоди), спричиненими смертю/зникненням безвісти близького члена сім'ї на території України в межах її міжнародно-визнаних кордонів, 24 лютого 2022 року або після цієї дати, завданою міжнародно-протиправними діями Російської Федерації в Україні або проти неї.

До цих категорій також включаються заяви про смерть, яка настала за межами території України, але безпосередньо пов'язана з подією, що сталася на території України, а також заяви щодо зникнення безвісти особи, останнє відоме місце перебування якої встановлено за межами території України, але зникнення якої безпосередньо пов'язане з подією, що мала місце на території України.

Заяви в категоріях A2.3-A2.7 стосуються серйозних тілесних ушкоджень (A2.3), актів сексуального насильства з боку особи/осіб або групи/груп осіб, які перебувають або перебували під контролем Російської Федерації (A2.4), катувань або нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поведження або покарання (A2.5), позбавлення свободи (A2.6) та примусової праці/служби (A2.7), які, відповідно, були отримані, вчинені чи мали місце на території України в межах її міжнародно-визнаних кордонів, 24 лютого 2022 року або після цієї дати внаслідок міжнародно-протиправних дій Російської Федерації в Україні або проти неї.

Крім того, до цих категорій також відносяться заяви щодо вказаних вище порушень, які мали місце за межами території України, але які безпосередньо пов'язані з подією, що сталася на території України.

Зазначені вище категорії містять свої автономні визначення, які не прив'язані до визначень в українському законодавстві, зокрема: «серйозні тілесні ушкодження», приклади того, що може і що не може ними вважатися, а також чим встановлюється ступінь серйозності тілесних ушкоджень (A2.3); «сексуальне насильство» (A2.4), «катування», «нелюдське поведження або покарання», «поведження або покарання, що

принижує гідність» (A2.5), «позбавлення свободи» (A2.6) та «примусова праця або служба» (A2.7).

Заяви в категоріях A2.3-A2.7 стосуються передусім моральної шкоди, розмір якої зазначати при поданні заяви не обов'язково. Однак в цих категоріях можна подавати заяви і щодо матеріальних витрат, безпосередньо пов'язаних з серйозними тілесними ушкодженнями загалом (A2.3) або такими ж ушкодженнями, отриманими внаслідок сексуального насильства (A2.4), катувань або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (A2.5), позбавлення свободи (A2.6) та примусової праці або служби (A2.7), у тому числі і щодо витрат на лікування та реабілітацію, понесені заявником. Заяви, пов'язані з іншими матеріальними наслідками серйозних тілесних ушкоджень (наприклад, втрата доходу або оплачуваної роботи), подаються в інших категоріях.

При цьому висновок судово-медичної експертизи щодо тілесних ушкоджень для подання заяви до Реєстру не є обов'язковим, оскільки він є лише одним із способів довести факт отримання таких ушкоджень. Якщо в заявника такого висновку немає, він все одно може подати заяву з іншими наявними доказами. Однак якщо висновок є, його слід надати.

У разі наявності декількох порушень та сумнівів у заявника, в якій категорії/категоріях подавати заяву/заяви в категоріях A2.3-A2.7, простий та зрозумілий опитувальник на веб-порталі «Дія» допоможе заявникові зорієнтуватися в цьому питанні.

Важливо зазначити, що заяви у зазначених вище категоріях можуть подавати як цивільні особи, так і військовослужбовці, учасники бойових дій, ветерани, колишні військовополонені тощо (або близькими родичами таких осіб, якщо мова йде про заяви в категоріях A2.1 та A2.2).

Нарешті, заяви в категорії **A3.1** можуть бути подані фізичними особами або від імені фізичних осіб, які є власниками житлової нерухомості на території України в межах її міжнародно-визнаних кордонів, яку було пошкоджено або знищено 24 лютого 2022 року або після цієї дати, міжнародно-протиправними діями Російської Федерації в Україні або проти України. Заяви можна подавати також і щодо майна, яке знаходиться на тимчасово окупованій території України чи в зоні активних бойових дій.

Під час подання заяв до Реєстру через веб-портал «Дія» деяка інформація для заяв, там де це можливо, буде автоматично підтягнута з різних існуючих електронних джерел, які є різними для різних категорій заяв.

На веб-сайті Реєстру також можна знайти відповіді на поширені питання, пов'язані із поданням заяв у зазначених вище категоріях, відкритих для подання до Реєстру.

Корисні посилання:

 Register of Damage for Ukraine (#RD4U)

Веб-сайт Реєстру: <https://rd4u.coe.int/uk/>.

 Register of Damage for Ukraine - RD4U

QR-код:

 Register of Damage for Ukraine (#RD4U)

Веб-сайт «Дії»: <https://diia.gov.ua/services/categories/gromadyanam/reparatsii-mizhnarodnyi-reiestr-zbytkiv>.